

บทที่ 4

หลักสูตรสุขศึกษา

ขอบข่ายของเนื้อหา

1. ความสำคัญ
2. หลักสูตรสุขศึกษาระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2521
3. หลักสูตรสุขศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521
4. หลักสูตรสุขศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524
5. สรุป
6. คำถามและกิจกรรมประกอบท้ายบทที่ 4

จุดประสงค์ในบทที่ 4

เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ

1. สรุปสาระสำคัญของหลักสูตรสุขศึกษาระดับต่าง ๆ ได้ทั้งสามระดับชั้น
2. อภิปรายเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรสุขศึกษาระดับต่าง ๆ ได้

บทที่ 4

หลักสูตรสุขศึกษา

1. ความสำคัญ

ปัญหาทางสุขภาพของประชาชนเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งในหลาย ๆ ปัญหาของประเทศชาติ ดังนั้นนักการศึกษาและนักสาธารณสุขจึงได้เล็งเห็นความสำคัญว่าประชาชนจะต้องได้รับความรู้ทางสุขภาพมากขึ้น จึงได้จัดการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาขึ้นมา เราจะได้เห็นได้ตั้งแต่ในประวัติศาสตร์เป็นต้นมาที่นักการศึกษาและนักสาธารณสุขเห็นความสำคัญในเรื่องสุขภาพ

การจัดการศึกษาในเรื่องสุขภาพหรือที่เราเรียกกันว่าสุขศึกษาให้แก่เยาวชนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ก็เพื่อให้เยาวชนของชาติมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และการดำรงชีวิตที่ดีในสังคม ซึ่งจุดมุ่งหมายสุดท้ายของสุขศึกษาก็คือ เพื่อให้บุคคลและชุมชนมีสุขภาพดีที่สุดในที่จะเป็นไปได้

ปัจจุบันการสอนสุขศึกษาที่ให้ผลดีนั้น ครูผู้สอนควรคำนึงถึงแนวคิดใหม่ ๆ ในการสอนสุขศึกษา เช่น การสอนสุขศึกษาเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์ต่อชีวิต ทั้งนี้เพราะการมีสุขภาพดีย่อมเป็นที่ปรารถนาของบุคคลทุกเพศทุกวัย สุขภาพยังมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและมีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กตลอดเวลา เนื้อหาในการสอนสุขศึกษาปัจจุบันควรจะต้อง ทันสมัย และเชื่อถือได้ นอกจากนี้ในปัจจุบันครูควรเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสุขภาพทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ (Knowledge) เจตคติ (Attitude) และการปฏิบัติ (Practice) ทางสุขภาพ

ดังจะเห็นได้ว่าหลักสูตรสุขศึกษาในปัจจุบัน จะเน้นการปฏิบัติเจตคติ ความรู้เรียงตามลำดับความสำคัญในระดับประถมศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเน้นเจตคติมาเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนความรู้และการปฏิบัติทางสุขภาพนั้น ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเน้นพอ ๆ กัน ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การสอนสุขศึกษาจะเน้นที่ความรู้ทางสุขภาพเจตคติ และการปฏิบัติทางสุขภาพเรียงตามลำดับ

นอกจากหลักสูตรแต่ละระดับที่จัดวางไว้ตายตัวแล้วครูผู้สอนควรพิจารณาว่าในการสอนแต่ละครั้ง จะมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างไรบ้าง นั่นคือ ครูผู้สอนจะต้องพิจารณาตั้งแต่จุดประสงค์ในการสอน เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน อุปกรณ์การสอน ตลอดจนการวัดผลประเมินผล พร้อมทั้งพิจารณาผู้เรียนในเรื่องต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วด้วยการสอนสุขศึกษาจึงจะสำเร็จตามความมุ่งหวังที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสุขศึกษา

2. หลักสูตรสุขศึกษาระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2521

ในหลักสูตรระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2521 วิชาสุขศึกษา วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาสังคมศึกษา ได้รวมกันเข้าเป็นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนขอยกตัวอย่างเฉพาะในส่วนที่เป็นประสบการณ์เกี่ยวกับสุขภาพที่สำคัญ ๆ เท่านั้น¹

จุดประสงค์ทั่วไปของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

1. ให้มีความเข้าใจพื้นฐานและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทางร่างกายและจิตใจทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม
2. ให้มีความรู้พื้นฐาน และความสามารถพอที่จะดำรงชีวิตได้
3. ให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลง นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
4. ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นทางธรรมชาติ เทคโนโลยี และทางสังคม
5. ให้มีความเข้าใจ เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
6. ให้เข้าใจหลักการของการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยให้ตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามขอบเขตแห่งสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น
7. ให้ภาคภูมิใจในความเป็นไทยและความเป็นเอกราชของชาติ

¹กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษา, พุทธศักราช 2521 พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2525), หน้า 127-211.

2.1 สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้น ป. 1-2

หน่วยที่ 1

สิ่งมีชีวิต

จุดประสงค์

1. ให้เด็กมีสุขนิสัยอันเป็นกิจวัตรประจำวัน เช่น การทำความสะอาดปาก ผีวหนึ่ง ผม เล็บ หู ตา จมูก และรู้จักป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย
2. ให้เด็กรู้จักช่วยตนเองในเรื่องการแต่งกายและกิจวัตรประจำวันอื่น ๆ
3. ให้เด็กมีความเข้าใจในเรื่องอาหารที่มีประโยชน์
4. ให้เด็กมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ในเรื่องการออกกำลังกาย การพักผ่อน และการนอน
5. ให้เด็กรู้จักป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นต่อตนเองได้
6. ให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ ความสำคัญ และประโยชน์ของพืชและสัตว์

จุดประสงค์การเรียนรู้	ความคิดรวบยอด/หลักการ	เนื้อหา
1. สามารถรักษาสุขภาพปากและฟันได้ 2. แปรงฟันได้สะอาดและถูกวิธี	การทำความสะอาดอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย จำเป็นต้องทำทุกวันเพื่อให้ร่างกายมีสุขภาพดี	หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา . การทำความสะอาดร่างกาย 1.1 การทำความสะอาดปาก และฟัน 1.2 การแปรงฟันที่ถูกวิธี 1.3 การรักษาความสะอาดมือ เท้า ผิวน้ำนม เล็บหู ตา จมูก ฯลฯ 1.4 วิธีล้างหน้า อาบน้ำ และเช็ดตัว . การรู้จักช่วยตนเอง 2.1 การรู้จักเลือก จัดหาเครื่องแต่งกาย และแต่งกายให้ตนเอง 2.2 การรู้จักป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย
1. จัดเสื้อผ้าให้เป็นระเบียบได้ 2. เลือกเสื้อผ้าใส่เองได้เรียบร้อย 3. แต่งกายให้ตนเองได้เรียบร้อย 4. บอกวิธีป้องกันอันตรายที่อาจเกิดแก่อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายได้ 1. บอกได้ว่าอาหารใดบ้างที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย 2. เลือกซื้ออาหารกลางวันและขนมที่มีประโยชน์ได้	. การเลือกและจัดหาเครื่องแต่งกาย และแต่งกายให้ตนเองได้ เป็นแนวทางให้เด็กรู้จักช่วยตนเอง 2. การป้องกันอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายเป็นสิ่งจำเป็น อาหารที่มีประโยชน์ช่วยให้ร่างกายเจริญเติบโต	. อาหาร 3.1 อาหารที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย 3.2 การเลือกซื้ออาหารกลางวันและขนมที่มีประโยชน์

จุดประสงค์การเรียนรู้	ความคิดรวบยอด/หลักการ	เนื้อหา
ปฏิบัติตนในการกินอยู่และขับถ่ายได้ถูกต้อง 1. ปฏิบัติตนในการออกกำลังกาย การพักผ่อนและการนอนได้ถูกวิธี 2. แบ่งเวลาสำหรับกิจกรรมการเรียน การทำงาน การออกกำลังกาย และการพักผ่อนในแต่ละวันได้	การสร้างนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหารและขับถ่ายย่อมมีผลดีต่อสุขภาพ การออกกำลังกาย การพักผ่อน และการนอนที่ถูกต้องช่วยส่งเสริมสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ	4. ข้อปฏิบัติในการสร้างสุขนิสัยเกี่ยวกับการรับประทานอาหารและการขับถ่าย สุขนิสัยในการรับประทานอาหารและการขับถ่าย 5. การออกกำลังกาย การพักผ่อนนอนหลับ 1.5 การปฏิบัติในการออกกำลังกาย การพักผ่อน และการนอน 5.2 การแบ่งเวลาสำหรับกิจกรรม การเรียน การทำงาน การออกกำลังกาย และการพักผ่อน
1. บอกสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุได้ 2. บอกวิธีปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุที่บ้าน ที่โรงเรียน และในการสัญจรไปมาได้	ความระมัดระวังเป็นส่วนหนึ่ง ที่อาจช่วยป้องกันอุบัติเหตุได้	6. อุบัติเหตุและการป้องกัน 6.1 อุบัติเหตุที่บ้าน 6.2 อุบัติเหตุที่โรงเรียน 6.3 อุบัติเหตุในการสัญจรไปมา 6.4 การป้องกันอุบัติเหตุ

2.2 สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้น ป. 3-4

หน่วยที่ 1

สิ่งที่มีชีวิต

จุดประสงค์

1. ให้เด็กรู้หน้าที่ของอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายและวิธีบำรุงรักษา
2. ให้เด็กรู้ถึงอันตรายที่จะเกิดกับอวัยวะต่าง ๆ รู้วิธีป้องกันและหลีกเลี่ยงอันตรายนั้น ๆ
3. ให้เด็กรู้จักเลือกรับประทานอาหารได้ถูกต้องถูกส่วน
4. ให้เด็กมีสุขนิสัยที่ดีในการกินอาหาร
5. ให้เด็กมีรูปร่าง ท่าทาง และบุคลิกลักษณะที่ดี
6. ให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกกำลังกาย การพักผ่อนและนันทนาการที่ถูกต้อง
7. ให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุ
8. ให้เด็กรู้วิธีการปฐมพยาบาลเพื่อช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น
9. ให้เด็กรู้จักป้องกันอันตรายที่เกิดจากสัตว์นำโรค
10. ให้เด็กหลีกเลี่ยงจากการติดสิ่งเสพติดอันจะเกิดผลเสียต่อสุขภาพ
11. ให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของพืชและสัตว์และประโยชน์ที่ได้จากพืชและสัตว์

จุดประสงค์การเรียนรู้	ความคิดรวบยอด/หลักการ	เนื้อหา
1. บอกหน้าที่ของอวัยวะภายนอกที่สำคัญของร่างกายได้ 2. บอกวิธีหลีกเลี่ยงและป้องกันอันตรายที่จะเกิดกับอวัยวะภายนอกที่สำคัญของร่างกายได้ 3. หลีกเลี่ยงอันตรายที่จะเกิดกับอวัยวะภายนอกที่สำคัญได้	อวัยวะต่าง ๆ ที่สำคัญของร่างกาย ต้องรู้จักหลีกเลี่ยง และป้องกันอันตราย	หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา 1. อวัยวะที่สำคัญของร่างกาย 1.1 หน้าที่อวัยวะภายนอกที่สำคัญของร่างกาย เช่น หู ตา จมูก ฯลฯ 1.2 การหลีกเลี่ยง และป้องกันอันตรายต่ออวัยวะภายนอกที่สำคัญ เช่น หู ตา จมูก ฯลฯ
1. บอกหน้าที่และส่วนประกอบของปากและฟันได้ 2. บอกประโยชน์และโทษของอาหารได้อย่างสม่ำเสมอ 3. ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเมื่อเกิดโรคฟันและโรคในปาก	การรู้จักหน้าที่ ส่วนประกอบของฟัน และรู้จักรักษาความสะอาด ปากและฟัน อย่างสม่ำเสมอ จะช่วยไม่ให้เกิดโรคฟันและโรคปาก	2. ปากและฟัน 2.1 หน้าที่และส่วนประกอบของปากและฟัน 2.2 ความสำคัญของการรักษาปากและฟันให้สะอาด 2.3 ข้อปฏิบัติเมื่อเกิดโรคฟันและโรคในปาก
1. แยกประเภทอาหารหลัก 5 หมู่ได้ 2. บอกประโยชน์และโทษของอาหารได้	อาหารแต่ละประเภทมีประโยชน์ต่อร่างกายต่างกัน จึงจำเป็นต้องเลือกรับประทานให้ถูกส่วนและเหมาะกับวัย	3. อาหาร 3.1 อาหารหลัก 5 หมู่ 3.2 ประโยชน์ และโทษของอาหาร 3.3 อาหาร ที่ควรรับประทาน

จุดประสงค์การเรียนรู้	ความคิดรวบยอด/หลักการ	เนื้อหา
3. เลือกรับประทานอาหารที่ถูกส่วน และเพียงพอแก่ความต้องการของร่างกายเป็นประจำทุกวันได้		ทุกวัน 3.4 อาหารที่บุคคลแต่ละวัย เช่น วัยเด็ก วัยชรา ฯลฯ ควรรับประทาน
ปฏิบัติตนในการกินอยู่และขับถ่ายได้ถูกต้อง	การสร้างนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหารและการขับถ่ายย่อมมีผลดีต่อสุขภาพ	ข้อปฏิบัติ ในการสร้างสุขนิสัยเกี่ยวกับการรับประทาน อาหารและการขับถ่าย สุขนิสัยในการรับประทาน อาหารและการขับถ่าย รูปร่างท่าทางและบุคลิกลักษณะที่ดี
1. บอกวิธีปฏิบัติตนเพื่อให้มีรูปร่างท่าทางดีได้ 2. ปฏิบัติตนเพื่อให้มีรูปร่างท่าทาง ทรวดทรง และบุคลิกลักษณะที่ดีได้	การนั่งยืน เดิน นอน ให้ถูกวิธี จะช่วยให้มีบุคลิกภาพที่ดี	5.1 ลักษณะของคนที่มีรูปร่างท่าทาง ทรวดทรง และบุคลิกลักษณะที่ดี 5.2 ข้อปฏิบัติเพื่อให้มีรูปร่างท่าทาง ทรวดทรง และบุคลิกลักษณะที่ดี
1. บอกประโยชน์ของการออกกำลังกายได้ 2. บอกประโยชน์ของการพักผ่อนได้ 3. ปฏิบัติตนได้ถูกต้องเกี่ยวกับการออกกำลังกายและพักผ่อน	1. การออกกำลังกายมีประโยชน์ต่อร่างกายและให้ความสนุกสนาน 2. การพักผ่อนที่ถูกต้องช่วยให้คนเรามีสุขภาพทางร่างกายและจิตใจดีขึ้น	การออกกำลังกายและพักผ่อน 6.1 ข้อปฏิบัติในการออกกำลังกายและการพักผ่อน 6.2 ประโยชน์ของการออกกำลังกายและการพักผ่อน

จุดประสงค์การเรียนรู้	ความคิดรวบยอด/หลักการ	เนื้อหา
1. บอกวิธีปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุที่บ้าน โรงเรียน และในการสัญจรไปมาได้ 2. สามารถหลีกเลี่ยงอันตรายจากอุบัติเหตุได้ 3. แสดงบทบาทสมมติในการป้องกันอุบัติเหตุได้	ความระมัดระวังเป็นส่วนหนึ่ง ที่อาจช่วยป้องกันอุบัติเหตุได้	7. อุบัติเหตุและการป้องกัน 7.1 อุบัติเหตุที่บ้าน 7.2 อุบัติเหตุที่โรงเรียน 7.3 อุบัติเหตุในการสัญจรไปมา 7.4 การป้องกันอุบัติเหตุ
1. บอกประโยชน์ของการปฐมพยาบาลได้ 2. สามารถทำการปฐมพยาบาลเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้	การปฐมพยาบาลช่วยบรรเทาความเจ็บปวด ลดอัตราการตายและความพิการ	8. การปฐมพยาบาล 8.1 ประโยชน์ของการปฐมพยาบาล 8.2 วิธีปฐมพยาบาลที่นักเรียนควรทำได้ เช่น แผลงสัตว์กัดต่อย การทำแผลสด แผลฟกช้ำ เลือดกำเดาออก ไฟไหม้ น้ำร้อนลวก เป็นต้น
1. บอกความหมายของยาสามัญประจำบ้านได้ 2. สามารถใช้และเก็บยาสามัญประจำบ้านได้อย่างถูกต้อง	ยาชุดตำราหลวงเป็นยาสามัญประจำบ้านที่ปลอดภัย ราคาถูก และเชื่อถือได้	9. ยาสามัญประจำบ้าน 9.1 ความหมายของยาสามัญประจำบ้าน 9.2 การใช้และการเก็บรักษา 9.3 ยาชุดตำราหลวงขององค์การเภสัชกรรม กระทรวงสาธารณสุข

จุดประสงค์การเรียนรู้	ความคิดรวบยอด/หลักการ	เนื้อหา
1. อธิบายความหมายของโรคติดต่อได้ 2. บอกชื่อโรคและชื่อสัตว์ที่นำโรคในท้องถิ่นได้ 3. บอกวิธีการกำจัดสัตว์นำโรคต่าง ๆ ได้ 4. บอกทางที่เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายได้ 5. บอกลักษณะ สาเหตุ และการป้องกันโรคติดต่อในท้องถิ่นได้ 6. ปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงและป้องกันโรคติดต่อในท้องถิ่นได้	โรคติดต่อสามารถป้องกันได้	0. โรคติดต่อภายในท้องถิ่น 10.1 ความหมายของโรคติดต่อ 10.2 สัตว์นำโรค ยุง หนู แมลงวัน 10.3 การกำจัดสัตว์นำโรคแต่ละชนิด 10.4 ทางที่เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกาย 10.5 ลักษณะ สาเหตุ และการป้องกันโรคติดต่อในท้องถิ่น
1. บอกโทษของสิ่งเสพติดให้โทษได้ 2. บอกลักษณะของผู้ติดสิ่งเสพติดให้โทษได้	การเสพสิ่งเสพติดให้โทษทำลายสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ และมีโทษตามกฎหมาย	11. สิ่งเสพติด 11.1 โทษของสิ่งเสพติด 11.2 ลักษณะและความประพฤติของผู้ติดสิ่งเสพติด

2.3 สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้น ป. 5-8

หน่วยที่ 1

สิ่งที่มีชีวิต

จุดประสงค์

1. ให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตนให้มีรูปร่าง ท่าทางและบุคลิกลักษณะที่ดี
2. ให้เด็กรู้จักเลือกกินอาหารให้ถูกส่วน และมีเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการกินอาหาร
3. ให้เด็กมีความรู้ในการป้องกันรักษาอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย
4. ให้เด็กรู้จักออกกำลังกาย พักผ่อน และนันทนาการที่ถูกต้อง
5. ให้เด็กรู้ถึงอันตรายจากการเสพสิ่งเสพติดและรู้จักหลีกเลี่ยง
6. ให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษาและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง
7. ให้เด็กมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสาธารณสุขและการบริการสาธารณสุข
8. ให้เด็กมีความเข้าใจในเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุที่จะเกิดแก่ตนเองและผู้อื่น
9. ให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปฐมพยาบาลเพื่อช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น
10. ให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของพืชและสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์

จุดประสงค์การเรียนรู้	ความคิดรวบยอด/หลักการ	เนื้อหา
1. บอกชื่ออวัยวะภายนอกและภายใน 2. บอกชื่ออวัยวะภายในที่สำคัญ จากรูปภาพและบอกความสำคัญได้ 3. บอกความสำคัญของอวัยวะภายนอกได้ 4. บอกวิธีป้องกันและบำรุงรักษาอวัยวะต่าง ๆ และปฏิบัติตามได้	การป้องกันและบำรุงอวัยวะให้ถูกต้อง ช่วยให้ร่างกายมีสุขภาพที่ดี	หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา อวัยวะที่สำคัญของร่างกาย 1.1 อวัยวะของร่างกายแบ่งออกเป็นอวัยวะภายในและภายนอก 1.2 อวัยวะภายในที่สำคัญ ได้แก่ ปอด หัวใจ กระเพาะอาหาร ฯลฯ 1.3 อวัยวะภายนอกที่สำคัญ ได้แก่ หู ตา ฯลฯ 1.4 การป้องกันและการบำรุงรักษาอวัยวะต่าง ๆ
1. บอกประเภทของสารอาหารได้ 2. บอกประโยชน์ของสารอาหารที่มีอยู่ในอาหารชนิดต่าง ๆ ได้ 3. บอกชนิดของอาหารที่ควรหลีกเลี่ยงได้ 4. ยกตัวอย่างอันตรายที่เกิดจากการขาดสารอาหารได้ 5. บอกปริมาณและคุณค่าของอาหารที่ร่างกายต้องการได้	การมีความรู้เกี่ยวกับโภชนาการและรู้จักเลือกกินได้ถูกส่วนทำให้ร่างกายมีสุขภาพดี	โภชนาการ 2.1 ประเภทของสารอาหาร 2.2 ประโยชน์ของสารอาหารที่มีอยู่ในอาหารชนิด 2.3 อาหารที่ควรหลีกเลี่ยง 2.4 อันตรายที่เกิดจากการขาดสารอาหาร 2.5 ปริมาณและคุณค่าของอาหารแต่ละชนิดที่ร่างกายต้องการ 2.6 อาหารสำหรับคนปฏิบัติและคนเจ็บ

จุดประสงค์การเรียนรู้	ความคิดรวบยอด/หลักการ	เนื้อหา
6. ยกตัวอย่างอาหารสำหรับคนปกติและคนเจ็บได้ 7. เลือกกินอาหารประจำวันที่มีปริมาณและคุณค่าตามที่ร่างกายต้องการได้		
1. อธิบายและยกตัวอย่างลักษณะของคนที่มีบุคลิกที่ดีได้ 2. บอกประโยชน์ของรูปร่างทรวดทรง ท่าทาง และบุคลิกที่ดีได้ 3. ปฏิบัติตนเพื่อให้เป็นคนที่มีรูปร่าง ทรวดทรง ท่าทางและบุคลิกที่ดีอยู่เสมอ	1. การมีรูปร่างและท่าทางที่ดีช่วยให้สุขภาพของร่างกายดีขึ้น 2. บุคลิกลักษณะที่ดีช่วยให้เข้าสังคมได้ดี และบุคลิกลักษณะเป็นสิ่งที่	3. บุคลิกภาพ 3.1 ลักษณะของคนที่มีบุคลิกที่ดี 3.2 ประโยชน์ของรูปร่างทรวดทรง ท่าทาง และบุคลิกที่ดี
1. บอกความหมายของการออกกำลังกายได้ 2. เลือกปฏิบัติกิจกรรมในการออกกำลังกายได้ถูกต้อง 3. บอกผลเสียของการออกกำลังกายมากหรือน้อยเกินไปได้ 4. บอกความหมายและชนิดของการพักผ่อนได้ 5. บอกผลเสียของการพักผ่อนไม่ถูกต้องและไม่เพียงพอได้	การออกกำลังกาย การพักผ่อน และนันทนาการที่ถูกต้อง ช่วยส่งเสริมสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ	4. การออกกำลังกาย การพักผ่อนและนันทนาการ 4.1 ความหมายของการออกกำลังกาย 4.2 หลักในการเลือกกิจกรรมการออกกำลังกาย 4.3 ผลเสียของการออกกำลังกายมากหรือน้อยเกินไป 4.4 ความหมายและชนิดของการพักผ่อน 4.5 ผลเสียของการพักผ่อนไม่ถูกต้องและไม่เพียงพอ

2-

จุดประสงค์การเรียนรู้	ความคิดรวบยอด/หลักการ	เนื้อหา
6. เลือกปฏิบัติกิจกรรมที่ควรใช้ในการพักผ่อนได้ถูกต้อง 7. บอกความหมาย ประโยชน์ และชนิดของนันทนาการได้ 1. ปฏิบัติตนให้เข้ากับผู้อื่นได้ 2. แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าได้ 1. บอกความหมายและสามารถรู้สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุได้ 2. ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนได้ด้วยความปลอดภัย 3. บอกวิธีหลีกเลี่ยงอันตรายที่เกิดจากการสัญจรไปมาได้ 4. สาธิตวิธีป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ ได้	1. การมีมนุษยสัมพันธ์อันดีช่วยให้เข้าสังคมกับผู้อื่นได้ดี และมีความสุข 2. การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีช่วยให้สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ความระมัดระวังเป็นส่วนหนึ่งที่อาจป้องกันอุบัติเหตุได้	4.6 กิจกรรมที่อาจใช้ในการพักผ่อน 4.7 ความหมาย ประโยชน์ และชนิดของนันทนาการ ๖. มนุษยสัมพันธ์ 5.1 การปฏิบัติตนต่อผู้อื่น 5.2 การสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล 5.3 การรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ๗. อุบัติเหตุและการป้องกัน 6.1 ความหมายของอุบัติเหตุ 6.2 ความปลอดภัยในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ที่บ้านและที่โรงเรียน 6.3 อุบัติเหตุทางการสัญจร 6.4 การป้องกันอุบัติเหตุ

จุดประสงค์การเรียนรู้	ความคิดรวบยอด/หลักการ	เนื้อหา
1. บอกความหมายและหลักทั่วไปในการปฐมพยาบาลได้ 2. สาธิตวิธีปฐมพยาบาลผู้ป่วยต่าง ๆ ได้พอเหมาะสมกับวัย	การปฐมพยาบาลช่วยบรรเทาความเจ็บปวด ลดอัตราการตายและความพิการได้ ความพิการได้	การปฐมพยาบาล 7.1 ความหมายและหลักทั่วไปของการปฐมพยาบาล 7.2 วิธีปฐมพยาบาลผู้ป่วยต่าง ๆ เช่น การช่วยเหลือคนตกน้ำ กระจกหัก การเคลื่อนย้ายผู้ป่วย ฯลฯ
1. บอกประเภทของสิ่งเสพติดได้ 2. บอกสาเหตุการที่ติดสิ่งเสพติดได้ 3. บอกผลร้ายและวิธีป้องกันการติดสิ่งเสพติดได้ 4. ไม่ทดลองสิ่งเสพติด 5. บอกสถานที่บริการการรักษาผู้ป่วยที่ติดสิ่งเสพติดได้	1. การติดสิ่งเสพติดให้โทษเป็นผลเสีย ทั้งต่อตนเองและสังคม 2. การติดสิ่งเสพติดระยะเริ่มแรกสามารถรักษาให้หาย	สิ่งเสพติด 8.1 ประเภทของสิ่งเสพติด 8.2 สาเหตุที่ติดสิ่งเสพติด 8.3 ผลร้ายของสิ่งเสพติด 8.4 การป้องกันการติดสิ่งเสพติด 8.5 สถานที่บริการรักษาผู้ป่วยติดสิ่งเสพติด
1. บอกชื่อโรคที่พบบ่อยมากในห้องถิ่นทั้งที่ติดต่อและไม่ติดต่อได้ 2. บอกวิธีป้องกันโรคที่พบบ่อยในห้องถิ่นและปฏิบัติตามได้	การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาการ วิธีป้องกันโรคจะช่วยไม่ให้เป็นโรคนั้นได้	โรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ 9.1 โรคที่พบบ่อยมากในห้องถิ่นทั้งที่เป็นโรคติดต่อและไม่ติดต่อ 9.2 การป้องกัน

จุดประสงค์การเรียนรู้	ความคิดรวบยอด/หลักการ	เนื้อหา
1. บอกความเปลี่ยนแปลงของวัยเด็ก และวัยผู้ใหญ่ในเรื่องการเจริญเติบโตของร่างกาย อารมณ์และสังคมได้ 2. ปฏิบัติตนทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่นเมื่ออายุย่างเข้าสู่วัยต่าง ๆ เช่น การกิน การออกกำลังกาย ฯลฯ ได้	การเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและอารมณ์ ตามวัยต่าง ๆ จะช่วยแก้ปัญหาทางสุขภาพและสังคม	10. สุขภาพของบุคคลในวัยต่างๆ 10.1 การเปลี่ยนแปลงของวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ในเรื่องการเจริญเติบโตทางร่างกาย อารมณ์และสังคม 10.2 การปฏิบัติตนทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่นเมื่ออายุย่างเข้าสู่วัยต่าง ๆ เช่น การกิน การออกกำลังกาย ฯลฯ
1. ยกตัวอย่างชื่อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ เช่น อาหาร ยารักษาโรค ฯลฯ ได้ 2. บอกชื่อหรือชี้แจงแหล่งบริการรักษาสุขภาพที่มีในชุมชนได้ 3. อธิบายความหมายของคำว่าหมอเถื่อน ยากกลางบ้าน ได้ 4. ยกตัวอย่างการโฆษณาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และ	การเลือกซื้อ ใช้ผลิตภัณฑ์ และใช้บริการทางสุขภาพที่ถูกต้อง ช่วยให้ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ	11. สุขภาพของผู้บริโภค 11.1 ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อาหาร ยารักษาโรค ฯลฯ 11.2 บริการทางสุขภาพ เช่น แหล่งบริการรักษาสุขภาพในชุมชน หมอเถื่อน ยากกลางบ้าน 11.3 การโฆษณาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการทางสุขภาพ

จุดประสงค์การเรียนรู้	ความคิดรวบยอด/หลักการ	เนื้อหา
บริการสุขภาพที่ควรและไม่ควรซื้อได้ 5. เลือกซื้อ เลือกใช้บริการทางสุขภาพ ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย 1. บอกความหมายของการสาธารณสุขได้ 2. บอกหน้าที่และสถานที่บริการทางสาธารณสุขที่มีในท้องถิ่นได้ 3. จำแนกหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรด้านสาธารณสุขได้ 4. แนะนำให้ผู้ป่วยใช้บริการของสาธารณสุขได้ 5. บอกปัญหาด้านสาธารณสุขที่สำคัญของท้องถิ่นและของประเทศได้	การแก้ไขปัญหาสาธารณสุขทางด้านการป้องกัน การส่งเสริมสุขภาพและการรักษาพยาบาล เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของทุกคน	11.4 หลักในการเลือกซื้อและการใช้บริการที่ปลอดภัย 12. การสาธารณสุข 12.1 ความหมายการสาธารณสุข 12.2 หน้าที่และสถานที่บริการทางสาธารณสุข 12.3 บุคลากรด้านสาธารณสุข 12.4 ปัญหาด้านสาธารณสุขที่สำคัญของท้องถิ่นและของประเทศ

จากหลักสูตรของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในระดับประถมศึกษาสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นกลุ่มการเรียนรู้ที่ต้องการให้นักเรียนได้รู้ถึงปัญหาและกระบวนการแก้ปัญหา สิ่งแวดล้อมของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทางด้านสุขภาพ ประชากร การเมือง การปกครอง สังคม ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การติดต่อสื่อสาร ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้นำเอาประสบการณ์เหล่านี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี

3. หลักสูตรสุขศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521

วิชาสุขศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1, ม.2, ม.3) เป็นวิชาบังคับอยู่ในกลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ

จุดประสงค์ทั่วไปของวิชาพลานามัยในระดับมัธยมศึกษา

1. เพื่อให้สามารถเสริมสร้าง ระวังรักษาสุขภาพและสวัสดิภาพของตนเองและส่วนรวม
2. เพื่อให้เห็นความสำคัญและคุณค่าของสุขภาพและสวัสดิภาพ
3. เพื่อให้เห็นความสำคัญและคุณค่าของการออกกำลังกาย โดยนำไปปฏิบัติเป็นประจำ
4. เพื่อช่วยเสริมสร้างและรักษาสมรรถภาพทางกายให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการเสริมสร้างสุขภาพและสวัสดิภาพ และสามารถนำไปปฏิบัติจนเกิดสุขนิสัย
6. เพื่อให้สามารถคิด และเลือกวิชาการเสริมสร้าง ระวังรักษาสุขภาพและสวัสดิภาพ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดได้เหมาะสมกับสภาวะการณ์แวดล้อมเป็นอย่างดี
7. เพื่อให้มีคุณธรรม และพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ โดยเน้นถึงความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ความสามัคคี ความเป็นผู้มีน้ำใจนักกีฬา ความมีระเบียบวินัย ความสามารถแก้ปัญหา และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
8. เพื่อให้บุคลิกภาพที่ดี และสามารถดำรงชีวิตร่วมอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสุข

จุดประสงค์เฉพาะวิชาสุขศึกษา

1. เพื่อให้เห็นคุณค่า และความสำคัญของสวัสดิภาพ และสุขภาพของตนเองและของส่วนรวม

2. เพื่อให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จนเกิดเป็นสุขนิสัยได้ โดยยึดถือเหตุผลทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก
3. เพื่อให้สามารถปรับปรุง สร้างเสริมและระวังรักษาสวัสดิภาพ และสุขภาพของตนเอง และของครอบครัวได้
4. เพื่อให้สามารถแก้ความเข้าใจผิด ๆ เกี่ยวกับสวัสดิภาพและสุขภาพในชีวิตประจำวันได้
5. เพื่อให้ตระหนักถึงปัญหา สำคัญในความรับผิดชอบที่ตนเองมีต่อสวัสดิภาพและสุขภาพ ของส่วนรวม ตลอดจนสามารถช่วยส่งเสริมการสาธารณสุขได้

พ 101 สุขศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์รายวิชา

1. ให้รู้จักและปฏิบัติตนได้ถูกต้องในเรื่องสุขภาพส่วนบุคคล
2. ปลูกฝังให้มึนนิสัยการบริโภคอาหารที่ดี และรู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ต่อร่างกาย
3. ให้สามารถรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น

คำอธิบายรายวิชา

การศึกษาเรื่องสายตา การได้ยิน และโรคที่เกี่ยวข้องกับนัยน์ตา หู และจมูก อาหาร ปัญหา และความต้องการทางด้านโภชนาการ สวัสดิภาพของตนเองและส่วนรวม ความปลอดภัย ในการโดยสารรถยนต์ รถไฟ และเรือ สวัสดิภาพของคนเดินเท้า

พ 102 สุขศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์รายวิชา

1. ให้รู้จักหลักการปฐมพยาบาล เพื่อช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น
2. ให้มีความรู้เกี่ยวกับโรคติดต่อ ตลอดจนระมัดระวังตนเองและผู้อื่นใกล้ชิดเพื่อความปลอดภัย จากโรคเหล่านั้น
3. ส่งเสริมให้มีความรู้เกี่ยวกับผลงานค้นคว้าทางสาธารณสุข

คำอธิบายรายวิชา

การปฐมพยาบาลเมื่อมีสิ่งแปลกปลอมเข้าอวัยวะสำคัญของร่างกาย บาดแผลการห้าม โลหิต การใช้ผ้าพันแผล การถูกสารเคมีและสัตว์มีพิษกัดต่อย การเป็นลม เชื้อโรค และโรคติดต่อ

ที่พบบ่อยในชีวิตประจำวัน ประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญ ตลอดจนความก้าวหน้าทางด้าน การแพทย์และการสาธารณสุข

พ 203 สุขศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์รายวิชา

1. ให้รู้จักและปฏิบัติตนให้ถูกต้องในเรื่องสวัสดิภาพและสุขภาพของตนเองและของส่วนรวม
2. ให้สามารถให้การปฐมพยาบาลแก่ตนเองและผู้อื่น และรู้จักใช้ยาสามัญประจำบ้าน บางอย่างได้
3. ให้รู้จักป้องกันตนเองและผู้อื่น มิให้เสพสิ่งเสพติดให้โทษ

คำอธิบายรายวิชา

การศึกษาเรื่องสุขปฏิบัติเกี่ยวกับผิวหนัง การออกกำลังกาย การพักผ่อน และนันทนาการ สวัสดิภาพในการใช้รถจักรยาน สวัสดิภาพภายในบ้าน ภัยธรรมชาติต่าง ๆ การวัดอุณหภูมิ การจับชีพจร และการนับลมหายใจ การปฐมพยาบาลคนถูกไฟฟ้าช็อต การใช้ยาตำราหลวง ยาสมุนไพร การจัดตู้ยาสามัญประจำบ้าน สิ่งเสพติดให้โทษ

พ 204 สุขศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์รายวิชา

1. ให้รู้จักป้องกันตนเองให้พ้นจากโรคต่าง ๆ และรู้จักวิธีรักษาโรคบางอย่างด้วยยาสมุนไพร
2. ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต การรักษาสุขภาพ และการปรับตัวกับเพื่อนทุกเพศได้
3. ให้เข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบริการสาธารณสุข และก่อให้เกิดความเข้าใจในการที่จะช่วยแก้ไขปัญหาเหล่านี้

คำอธิบายรายวิชา

การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อบางชนิดและโรคทางเดินอาหาร ความต้านทานโรค สุขภาพจิต การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ การปรับตัวทางเพศ ประวัติและผลงานของบุคคลทางการแพทย์และสาธารณสุข

พ 305 สุขศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์รายวิชา

1. ให้รู้จักป้องกันตนเองและผู้อื่นให้พ้นจากภัยของโรคต่าง ๆ
2. ให้รู้จักการสุขาภิบาลเบื้องต้น และสามารถนำไปปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น
3. ให้เข้าใจหลักการแพทย์สมัยใหม่ที่มีรากฐานมาจากการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์

คำอธิบายรายวิชา

โรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อที่สำคัญบางชนิด สัตว์นำโรค ปัญหาที่เกี่ยวกับการสุขาภิบาล สิ่งแวดล้อม วิวัฒนาการด้านการแพทย์สมัยใหม่

พ 306 สุขศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์รายวิชา

1. ให้รู้จักวิธีการปฐมพยาบาลเพิ่มเติม สามารถรักษาพยาบาลตนเอง ผู้ใกล้ชิดเมื่อมีอาการไม่สบายเล็กน้อย รวมทั้งรู้จักเลือกใช้บริการทางการแพทย์ที่มีอยู่อย่างถูกต้องและเหมาะสม
2. ให้เข้าใจสภาพอารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

คำอธิบายรายวิชา

การศึกษาเรื่องการรักษาพยาบาลเบื้องต้น การปฐมพยาบาลเมื่อถูกงูพิษและสุนัขบ้ากัด การเป็นลมบ้าหมู การฉายปอด การเคลื่อนย้ายคนไข้ บุคลิกภาพและปัญหาทางอารมณ์ของเด็กวัยรุ่น การใช้บริการทางการแพทย์ ความรู้เบื้องต้นในการวางแผนครอบครัว

4. หลักสูตรสุขศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524

วิชาสุขศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4, ม.5, ม.6) เป็นวิชาบังคับอยู่ในกลุ่มพลานามัย

จุดประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของสวัสดิภาพและสุขภาพของตนเองและส่วนรวม
2. เพื่อให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จนเกิดเป็นสุขนิสัยได้ โดยยึดถือเหตุผลทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก

3. เพื่อให้สามารถปรับปรุง สร้างเสริม และระวังรักษาสวัสดิภาพและสุขภาพของตนเอง และของครอบครัวได้
4. เพื่อให้ตระหนักถึงปัญหา สำคัญในความรับผิดชอบที่ตนเองมีต่อสวัสดิภาพและสุขภาพ ของส่วนรวม ตลอดจนสามารถช่วยส่งเสริมการสาธารณสุขได้

พ 401 สุขศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์รายวิชา

1. สามารถปฐมพยาบาลผู้ถูกสารเคมี ก๊าซพิษ ผู้กินยาพิษ ตลอดจนทั้งการห้ามเลือดและ การใช้ผ้าพันแผลได้
2. สามารถป้องกันตนเองและผู้อื่นมิให้เป็นโรคติดต่อได้
3. เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์กับ พฤติกรรมทางด้านสังคม เข้าใจวิธีการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำความรู้ด้านจิตวิทยา มาช่วยสร้างเสริมสัมพันธภาพอันดีกับ เพื่อน ๆ ของตนเองได้
4. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้ถูกสุขลักษณะ การสุขาภิบาล อาหาร รู้เข้าใจและปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

คำอธิบายรายวิชา

การปฐมพยาบาลผู้ถูกสารเคมี ก๊าซพิษ ผู้กินยาพิษ วิธีห้ามเลือดโดยวิธีกดตามจุดต่าง ๆ การใช้ผ้าพันแผลที่ข้อมือ ข้อเท้า และศีรษะ

ปัญหา สาเหตุ อาการ การแพร่ ผลที่มีต่อสุขภาพ และการป้องกันโรคเรื้อน โรคโปลิโอ โรคพยาธิใบไม้ในตับและในปอด โรคปอดอักเสบ

การรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้ถูกสุขลักษณะ ความสำคัญ และวิธีจัดการสุขาภิบาลอาหาร กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์กับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัยรุ่น การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์โดยใช้กลไกป้องกันตนเองบางอย่าง การใช้จิตวิทยาในชีวิตประจำวันเพื่อสร้างเสริมสัมพันธภาพอันดีในหมู่เพื่อนฝูง

พ 402 สุขศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์รายวิชา

1. สามารถป้องกันตนเองให้พ้นจากการเป็นโรคไม่ติดต่อได้
2. เข้าใจเรื่องความเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เข้าใจปัญหา ทางเพศบางอย่างที่เกิดขึ้นกับเด็กวัยรุ่น และสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้
3. รู้จักโทษของสิ่งเสพติดบางอย่าง และสามารถใช้วิจารณญาณเลือกตัดสินใจด้วยตนเอง ได้ถูกต้องในการหลีกเลี่ยงการเสพสิ่งเสพติดเหล่านั้น
4. รู้จักแหล่งบริการสาธารณสุขต่าง ๆ และสามารถเลือกใช้บริการเหล่านั้น ตลอดจนบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขได้อย่างเหมาะสม

คำอธิบายรายวิชา

ปัญหา สาเหตุ อาการ ผลที่มีต่อสุขภาพ การป้องกันและรักษาโรคแพ้ชนิดต่าง ๆ และโรคนี้

ความเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศในด้านร่างกายและจิตใจ ต่อมที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศ สุขปฏิบัติเกี่ยวกับอวัยวะสืบพันธุ์ การควบคุมอารมณ์ทางเพศ ปัญหาและวิธีแก้ปัญหาทางเพศบางอย่างที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กวัยรุ่น การปฏิสนธิและความเจริญเติบโตของทารกในครรภ์

โทษของการสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การใช้ยาบำรุงกำลังที่มีต่อสุขภาพ สาเหตุที่เสพติดและวิธีหลีกเลี่ยงการเสพสิ่งเหล่านี้อย่างมีเหตุผล

แหล่งบริการสาธารณสุขต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค การเลือกใช้บริการ ตลอดจนบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขได้อย่างเหมาะสม

พ 503 สุขศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์รายวิชา

1. สามารถสร้างเสริมสมรรถภาพทางกาย และเลือกกิจกรรมนันทนาการได้อย่างเหมาะสม
2. สามารถป้องกันตนเองให้พ้นจากการเป็นโรคไม่ติดต่อที่สำคัญได้
3. สามารถสังเกตอาการผิดปกติของร่างกาย ประเมินพยาบาลผู้ที่กระดูกเคลื่อนใช้ผ้าสามเหลี่ยม และเคลื่อนย้ายผู้ป่วยได้อย่างปลอดภัย

4. สามารถป้องกันอัคคีภัยและอันตรายจากการใช้รถจักรยานยนต์ ตลอดทั้งเข้าใจหลักและข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพและสวัสดิภาพในการประกอบอาชีพ
5. สามารถเลือกใช้ผลิตภัณฑ์และบริการสุขภาพได้ถูกต้อง ตลอดจนสามารถใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์วิเคราะห์ความเชื่อผิด ๆ ทางด้านสุขภาพและสวัสดิภาพได้

คำอธิบายรายวิชา

ประโยชน์และหลักการสร้างเสริมสมรรถภาพทางกาย ลักษณะและประเภทของกิจกรรม นันทนาการ การเลือกกิจกรรมนันทนาการ

ปัญหา สาเหตุ อาการ ผลที่มีต่อสุขภาพ การป้องกันและรักษาโรคความดันโลหิตสูงและความดันโลหิตต่ำ โรคหัวใจ โรคมะเร็ง

การสังเกตอาการผิดปกติของร่างกาย การปฐมพยาบาลผู้ที่กระตุกเคลื่อนที่ ข้อศอก ไหล่ และเข่า รวมทั้งใช้ผ้าสามเหลี่ยมให้ชำนาญ การเคลื่อนย้ายคนไข้โดยวิธีใช้สามคนหาม และวิธีใช้เปลที่ทำด้วยผ้าห่ม

สาเหตุและการป้องกันอัคคีภัย ความปลอดภัยในการใช้จักรยานยนต์ และการปฏิบัติตามกฎจราจรที่เกี่ยวข้อง หลักและข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพและสวัสดิภาพในการประกอบอาชีพ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแรงงานในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองความปลอดภัยของคนงาน

ความสำคัญของการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์และบริการสุขภาพ อาหารปนปลอมและแปลงการใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์วิเคราะห์ความเชื่อที่ผิดทางด้านสุขภาพและสวัสดิภาพ

พ 504 สุขศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์รายวิชา

1. สามารถป้องกันตนเองและผู้อื่นให้พ้นจากการเป็นโรคติดต่อได้
2. รู้และเข้าใจสภาพผิดปกติบางอย่างทางด้านจิตใจและอารมณ์ ตลอดจนสามารถป้องกันแก้ไขสภาพผิดปกติเหล่านี้ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนาใช้ส่งเสริมสุขภาพจิตได้
3. รู้ลักษณะและโทษของสิ่งเสพติดให้โทษที่ร้ายแรงบางชนิด รู้สาเหตุของการติดสิ่งเสพติดให้โทษ และเข้าใจปัญหาในการปราบปรามและรักษา
4. ตระหนักและเข้าใจปัญหาและความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสุขภาพสิ่งแวดล้อมกับสุขภาพของส่วนรวม ตลอดจนให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาเหล่านี้

คำอธิบายรายวิชา

ปัญหา สาเหตุ อาการ การแพร่ ผลที่มีต่อสุขภาพ และการป้องกันการติดต่อของโรคพยาธิ ตัวจี๊ด โรคเท้าช้าง กามโรค ปัญหาและวิธีป้องกันโรคติดต่อในชุมชน

สภาพผิดปกติทางด้านจิตใจและอารมณ์ การป้องกันแก้ไขสภาพผิดปกติเหล่านั้น การรับบริการรักษาโรคทางด้านจิตใจและอารมณ์ บทบาทของศาสนาที่มีต่อสุขภาพจิต

ลักษณะและโทษของสิ่งเสพติดให้โทษร้ายแรง ได้แก่ ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน กัญชา และอื่น ๆ สาเหตุของการติดสิ่งเสพติดเหล่านี้ ปัญหาในการปราบปรามและรักษาผู้เสพยาเสพติดให้โทษ

ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสุขภาพของส่วนรวม อากาศ น้ำ ดิน ที่สกปรก ขยะ มูลฝอย และสิ่งปฏิกูล เสียงรบกวน การจัดชุมชนให้ถูกสุขลักษณะ

พ 605 สุขศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์รายวิชา

1. เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักของร่างกายกับสุขภาพ สามารถควบคุมน้ำหนักของร่างกายให้อยู่ในสภาพปกติ
2. รู้และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพันธุกรรมกับสุขภาพ
3. เข้าใจสาเหตุ ปัญหาและสามารถป้องกันอุบัติเหตุในการจราจรทั้งทางบกและทางน้ำได้ ตลอดจนสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องเมื่อประสบอุบัติเหตุในการจราจร
4. รู้จักอันตรายในการใช้ยาทั่วไป และสามารถใช้ยาได้ถูกต้องและปลอดภัย
5. สามารถปฐมพยาบาลในเรื่องการเข้าเฝือก การช่วยเหลือคนเป็นลม อัมพาต การนวดหัวใจ และการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยได้อย่างถูกต้อง
6. สามารถช่วยเหลือและพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้ป่วยภายในบ้านได้
7. สามารถป้องกันตนเองและผู้อื่นให้พ้นจากการเป็นโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อที่สำคัญบางชนิดได้
8. รู้จักอันตรายที่เกิดจากกัมมันตภาพรังสี และอาวุธนิวเคลียร์ ตลอดจนสามารถป้องกันตนเองให้พ้นจากอันตรายเหล่านั้นได้

คำอธิบายรายวิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักของร่างกายกับสุขภาพ การควบคุมน้ำหนักของร่างกายให้อยู่ในสภาพปกติ

ความสัมพันธ์ระหว่างพันธุกรรมกับสุขภาพ โครโมโซม ยีน และ ดี เอ็น เอ โรคที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรม

สาเหตุ ปัญหา และการป้องกันอุบัติเหตุในการจราจรทั้งทางบก ทางน้ำ กฎจราจรที่ควรทราบ ข้อควรปฏิบัติเมื่อประสบอุบัติเหตุในการจราจร

หลักเบื้องต้นในการใช้ยาทั่วไป

หลักเบื้องต้นในการปฐมพยาบาลผู้ป่วยภายในบ้าน

การปฐมพยาบาลในเรื่องการเข้าเฝือก การช่วยเหลือคนเป็นอัมพาต การนวดหัวใจ การเคลื่อนย้ายคนไข้ที่กระดูกหักบริเวณคอและหลัง การเคลื่อนย้ายคนไข้แบบตำรวจดับเพลิง

ปัญหา สาเหตุ อาการ ผลที่มีต่อสุขภาพและการป้องกันโรคเบาหวาน โรคที่เกิดจากความเสื่อมโทรมของอวัยวะต่าง ๆ ปัญหาการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อที่สำคัญ การสร้างภูมิคุ้มกันโรค อันตรายที่เกิดจากกัมมันตภาพรังสีและอาวุธนิวเคลียร์ การป้องกันตนเองให้พ้นจากอันตรายเหล่านี้

พ 606 สุขศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์รายวิชา

1. สามารถส่งเสริมสุขภาพจิตของตนเองโดยใช้หลักการปรับตัว การสร้างมนุษยสัมพันธ์ และรู้จักใช้แหล่งบริการสุขภาพจิตในชุมชนได้อย่างถูกต้อง
2. สามารถปรับตัวเข้ากับเพศตรงข้าม และวางตัวได้อย่างเหมาะสม เข้าใจการเลือกคู่ครอง การแต่งงาน ชีวิตสมรส และการวางแผนครอบครัวของตนเองในอนาคต
3. รู้ลักษณะและอันตรายของยาเสพติดประเภท และยากระตุ้นประสาท สามารถหลีกเลี่ยงการใช้ยาเหล่านี้ได้ด้วยตนเอง
4. รู้และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการสูบบุหรี่และการดื่มสุรากับโรคภัยไข้เจ็บ สามารถงดเว้นหรือหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่และการดื่มสุราได้
5. รู้และเข้าใจปัญหาประชากรที่มีผลต่อสุขภาพทั้งของตนเองและส่วนรวม ตลอดจนตระหนักในความรับผิดชอบที่แต่ละคนพึงมีต่อสังคมในเรื่องนี้

6. รู้และเข้าใจวิวัฒนาการด้านสาธารณสุขของประเทศไทย ปัญหาและอุปสรรคทางด้านสาธารณสุขทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ บทบาทขององค์การและสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข

คำอธิบายรายวิชา

รู้หลักการปรับตัว การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การปรับปรุงส่งเสริมสุขภาพจิต การใช้จิตวิทยา ในชีวิตประจำวัน แหล่งและการใช้บริการสุขภาพจิตในชุมชน

การปรับตัว การวางตัวต่อเพศตรงข้าม การเลือกคู่ครอง การแต่งงาน การปรับตัวในชีวิตสมรสและการวางแผนครอบครัว

ลักษณะและอันตรายของยาระงับประสาท ยากระตุ้นประสาท และวิธีการหลีกเลี่ยงการใช้ยาเหล่านี้

ความสัมพันธ์ระหว่างการสูบบุหรี่และการดื่มสุรากับโรคภัยไข้เจ็บ

ปัญหาและภาวะทางประชากร และผลสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของประชากรในส่วนที่เกี่ยวกับสาธารณสุข

วิวัฒนาการด้านสาธารณสุขของประเทศไทย ปัญหาและอุปสรรคทางการสาธารณสุขทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ บทบาทขององค์การและสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข

5. สรุป

จากสิ่งที่กล่าวมาจะพบว่าหลักสูตรสุขศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสุขภาพ นั่นคือเปลี่ยนจากสิ่งที่ไม่รู้เป็นสิ่งที่รู้ เน้นที่ความรู้ทางสุขภาพ (Health Knowledge) เปลี่ยนจากสิ่งที่ไม่ชอบไม่สนใจเป็นชอบเป็นสนใจ เน้นที่เจคติทางสุขภาพ (Health Attitude) เปลี่ยนจากสิ่งที่ไม่เคยประพฤติปฏิบัติมาเป็นปฏิบัติประจำ เน้นที่การปฏิบัติทางสุขภาพ (Health Practice)

จะเห็นได้ว่าในหลักสูตรระดับประถมศึกษาเน้นวิชาสุขศึกษาแทรกอยู่ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (กลุ่มทักษะ, กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต, กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ) ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นวิชาสุขศึกษาเป็นวิชาบังคับเรียนที่อยู่ในกลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ (กลุ่มภาษา, กลุ่มวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์, กลุ่มสังคมศึกษา, กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ และกลุ่มการทำงานและอาชีพ) ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิชาสุขศึกษาเป็นวิชาบังคับเรียนที่อยู่ในหมวดวิชาพลานามัยโดยเฉพาะ

การประเมินหลักสูตรวิชาอะไรก็ตามว่าดีหรือไม่ดีนั้นไม่ใช่ดูที่ตัวหลักสูตรเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องพิจารณาถึงผู้ใช้หลักสูตรคือครูเป็นสำคัญ และยังต้องพิจารณารายละเอียดปลีกย่อยของตัวครูออกไปอีกว่า ครูผู้สอนวิชาสุศึกษานั้นมีพฤติกรรมทางสุขภาพเป็นอย่างไร มีเทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่ รู้หลักการสอน หลักจิตวิทยาหรือการพัฒนาการของเด็กวัยต่าง ๆ เพียงใด การที่หลักสูตรสุศึกษาจะประสบความสำเร็จตามที่หลักสูตรได้มุ่งหวังไว้นั้นจะต้องพิจารณาจากหลาย ๆ สิ่ง หลาย ๆ อย่างดังที่กล่าวมา

6. คำถามและกิจกรรมประกอบท้ายบทที่ 4

1. ท่านจงสรุปสาระสำคัญของหลักสูตรสุศึกษาในระดับชั้นต่าง ๆ มาให้เข้าใจ
2. ท่านมีแนวคิดในการปรับปรุงหลักสูตรในระดับชั้นต่าง ๆ อย่างไร
3. ท่านเห็นว่าหลักสูตรสุศึกษาแต่ละระดับนั้นมีข้อดีและข้อเสียอย่างไรบ้าง และทำไมจึงเป็นเช่นนั้น จงอ้างเหตุผลประกอบให้ชัดเจน